

Prof. dr hab. MACIEJ W. GRABSKI

Członek honorowy Rady Fundacji na rzecz Nauki Polskiej

ADRES NA ROZPOCZĘCIE SPOTKANIA

Dawno, dawno temu, wkrótce po powstaniu Fundacji na rzecz Nauki Polskiej, wydawało się nam, że istnieje potrzeba stworzenia platformy, a właściwie instytucji spotkań, na których niewielka grupa uczonych dyskutowałaby swobodnie w kameralnej atmosferze nad pewnymi ważnymi a nurtującymi ich problemami, stanowiącymi przedmiot wspólnych zainteresowań i troski.

Wydawało mi się bowiem, że istnieje coś takiego, jak społeczność naukowa, a więc grupa ludzi, których łączy nie tylko wspólny zawód, ale również i wspólnie wyznawany system wartości. A wsłuchując się w nasze publiczne dyskusje, można dojść do wniosku, że jedynym, co nas łączy, jest walka o pieniądze, a tym, co dzieli, jest tych pieniędzy podział. Wartości gdzieś się w tym całym codziennym zgiełku pogubiły, a pozostał wyłącznie wąski profesjonalizm. Mogłem sobie nawet wyobrazić sytuację, w której jedynym poza pieniędzmi wspólnym tematem kawiarnianej rozmowy dwóch laureatów nagrody np. Fundacji będą wyłącznie przysłowiowe wdzięki Maryny.

To obserwowalne zawężanie naszego pola widzenia jest, być może, dotkliwym podatkiem, który musimy płacić za coraz to wzrastającą złożoność prowadzonych badań i coraz większą ich anonimowość, za coraz większy wysiłek, który trzeba ponieść, aby utrzymać się w czołówce. Ale to martwi, gdyż prowadzi do coraz większej intelektualnej samotności.

Stąd pomysł, aby powrócić do rozmów o problemach, które nas łączą, o zjawiskach, które nas niepokoją, o wartościach, które wspólnie powinniśmy wyznawać i chronić. Może to wydać się anachronizmem, ale sądzę, że musimy jakoś się bronić przed tą falą, która nas zalewa.

Idea była taka, żeby zapraszać imiennie do udziału w tych rozmowach na określony, wybrany temat niewielką, 20–30 osobową grupę uczonych, niejed-

norodną zarówno pod względem wieku i płci, jak też naukowej i terytorialnej proveniencji. Ponadto tak chcieliśmy skonstruować spotkania, aby nie było w nich podziału na mówców i słuchaczy, z tym że w celu nadania kierunku dyskusji, kilku zaproszonym proponowaliśmy wcześniej tematy wystąpień. Chodziło o to, aby tworzyły one mniej więcej spójną całość. Nie chodziło też o formalną debatę specjalistów, prezentujących *ex cathedra* swoją szczególną wiedzę, ale o wypowiedzi zainteresowanych tematem uczonych, konfrontujących z innymi swoje własne doświadczenia, poglądy i obawy.

Ważnym warunkiem sukcesu było też to, aby zapewnić tym spotkaniom nieformalny, domowy charakter, aby był czas i warunki dla rozmów również poza salą konferencyjną oraz aby później opublikować przebieg i podsumowanie dyskusji. Co prawda wyrażano obawę, że trudność sprawi udział w spotkaniach ludzi reprezentujących odległe dyscypliny naukowe, a więc posługujących się różnymi „żargonami”, ale okazało się, że uczestnicy uznali to zgodnie za jeden z najważniejszych walorów owych spotkań.

Pewien kłopot sprawiała organizatorom ich elitarność, wynikająca m.in. z tego, że warunkiem uczestnictwa było otrzymanie imiennego zaproszenia, a to było, słusznie zresztą, odbierane jako wyróżnienie. Ale skutek bywał taki, że ci, którzy zostali raz zaproszeni, oczekiwali, że staną się w ten sposób ich stałymi uczestnikami, co niejednokrotnie stawiało organizatorów w bardzo niezręcznej sytuacji. Nie można było dopuścić do przekształcenia spotkań w zamknięty klub. Konieczne było więc zapewnienie corocznej wymienialności znacznej części uczestników, z równoczesnym zwróceniem uwagi na potrzebę budowania tradycji i zapewnienia jej ciągłości.

W końcu Fundacja zaprzestała cztery lata temu organizacji tych konferencji, a odbyło się ich łącznie 14. Żałowałem tego programu, gdyż moim zdaniem był on potrzebny, mimo iż rozwinął się niezupełnie tak, jak tego oczekiwałem. Dlatego z najwyższą radością witam inicjatywę prof. Andrzeja Białasa, aby powrócić do tego pomysłu pod czcigodną egidą Polskiej Akademii Umiejętności i życzyć sukcesów w jego doskonaleniu ku naszemu wspólnemu pożytkowi.

Tematy debat FNP:

1. Idea uniwersytetu w schyłku tysiąclecia (1996)
2. Krytyka i krytycyzm w nauce (1997)
3. Nauka i nauczanie (1998)
4. Lepsze w nauce (1999)
5. Starość i młodość w nauce (2000)
6. Uczeń i uczelnia w III Rzeczypospolitej (2001)
7. Etyka w nauce (2002)

8. Medializacja nauki (2003)
9. Przestrzenie nauki (2004)
10. Sukces w nauce (2005)
11. Nauka i państwo (2006)
12. Wieloznaczność nauki (2007)
13. Odpowiedzialność uczonych (2008)
14. Sporne kwestie strategii rozwoju nauki i szkolnictwa wyższego (2009).